

CHARLES BAUDELAIRE
Modern Hayatın Ressamı

•
1846 Salonu

CHARLES BAUDELAIRE (1821, Paris-1867, Paris).Yaşadığı dönemde kurulmakta olan modern Paris'in metropol yaşantısı üzerine inşa ettiği edebiyatı ve eleştiri yazıları modernist estetiğin habercisi sayılır. Şiirlerini derlediği *Kötülük Çiçekleri (Les Fleurs du Mal-1857)* ve *Paris Sıkıntısı (Le Spleen de Paris-1869)*, Rimbaud'dan Yahya Kemal'e kadar pek çok şairin çarpıldığı, 20. yüzyıl edebiyatının belki de en çetrefil, ancak en etkili kılavuzları olur. Gerek klasik geleneğe, gerekse egemen çağdaş zihniyetlere karşı isyanı ve gerçekliğe kafa tuttuğu dizginsiz imgelemi, zamanında şiirlerinin yasaklanmasına kadar varan düşmanlıklar uyandırır. Sonradan, bu başkaldırı ve imgelem, sanatın yadsınmasına kadar varacak avangard sanat ve edebiyatın çekirdeğini oluşturacaktır.

Baudelaire'in eleştiri yazıları şiirlerinin öncesinde yayımlanmaya başlar. İlk eleştirileri, zamanındaki yegâne sergiler olan, Akademi'nin denetimindeki Salon sergileri üzerinedir. "1846 Salonu" yazısı ve 1863'te *Le Figaro* gazetesinde yayımladığı "Modern Hayatın Ressamı" ("Peintre de la vie moderne"), Baudelaire'in modern sanat-hayat ilişkisi hakkındaki temel metinleridir. Bu metinler ayrıca, ahlâkî ve estetik normların, dogmaların otoritesi altındaki eleştiri yazımının özgürleşmesini de belgeler. Baudelaire'in edebiyat eleştirileri ise, Edgar Allan Poe ile, Gustave Flaubert ve Théophile Gautier'ye hasredilmiştir. Ruhun kardeşi saydığı Poe'nun eserlerini çevirerek Fransız edebiyatına takdim eden zaten odur. Müzikle ilgili görüşlerini yazmasına ise, müzikal modernleşmenin üstadı olarak gördüğü Richard Wagner'in *Tannhäuser* operasının Paris'teki temsili vesile olur.

Sanatın egemen ahlâk ve siyaset, bilim ve estetikle bağlantılı bütün angajmanlarından soyunarak özerk bir cephe oluşturması yolundaki davası, Baudelaire'i modernizm düşüncesinin başına geçirir. Walter Benjamin, Jean-Paul Sartre, Claude Lévi-Strauss, Paul de Man gibi çağdaş düşünçenin kurucuları, kimi tezlerini, Baudelaire hakkındaki incelemeleri içinden geliştirirler. Modern kent hayatı ile kültüründen türeyen, yabancılaşma, parçalanma, zamanın eziciliği, yeninin biteviyeliği, moda gibi olguları sezisi sayesinde Baudelaire, sosyoloji, antropoloji ve kültürel çalışmalar alanında da ilgi odağı olur.

sanathayat

DİZİ EDITÖRÜ Ali Artun

Eğer sanat yararsızsa, hayat da öyledir.

Baudelaire

Hayat bir oyundur, hayat sanattır.

Marcel Duchamp

Sanat hayata değil izleyiciye ayna tutar.

Oscar Wilde

İmgelem aracılığıyla hayata tutunursunuz ve bu hayat mutlak sanatın
ta kendisidir.

Yves Klein

Baudelaire'e göre hayat ve sanatla ilgili bütün davranışların altında günahkâr
olduğumuz inancı yatar.

P. E. Charvet

Yazarının ölümsüzlük beklediği eseri şimdi onu katletmektedir.

Michel Foucault

Yazılanlar başka, hayat başka...

André Breton

Heykelim bedendir. Bedenim heykelimdir.

Louis Bourgeois

Hayat kısa Sanat uzundur; zaman gelip geçici, denemek tehlikeli,
muhakeme güçtür.

Hipokrat

CHARLES BAUDELAIRE

Modern Hayatın Ressamı

Le Peintre de la Vie Moderne

ÇEVİREN Ali Berktaş

İletişim Yayınları 954 • sanathayat dizisi 1

ISBN-13: 978-975-05-0193-7

© 2003 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-9. Baskı 2003-2017, İstanbul

10. Baskı 2021, İstanbul

•

DİZİ EDITÖRÜ VE DERLEYEN Ali Artun

YAYINA HAZIRLAYAN Elçin Gen

KAPAK TASARIMI Özlem Özkal

UYGULAMA Suat Aysu

DÜZELTİ Asude Ekinci

DİZİN Miray Ertürk

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

Bu kitapta esas alınan metinlerin özgün adları:

“Salon de 1846”

“Le Peintre de la vie Moderne”

•

sanathayat

2003 YILI KİTAPLARI

Georg Simmel

Modern Kültürde Çatışma

Peter Bürger

Avangard Kuramı

•

İletişim Yayınları

SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İÇİNDEKİLER

ALİ ARTUN

SUNUŞ / **Baudelaire'de Sanatın Özerkleşmesi
ve Modernizm**7

MODERN KENT VE SANAT 9

- Kalabalıklar 10
- Kahramanlar 11
- Bohemya 15
- *Dandy* 23
- *Flâneur* 33

KARŞI ESTETİK 55

- Sahtenin Güzelliği 55
- Kötünün Güzelliği 60
- Çirkinin Güzelliği 64
- Sanata Adanmışlık ve Ölüm 75

Sunuş Notları 80

CHARLES BAUDELAIRE

Modern Hayatın Ressamı 87

1846 Salonu 89

- Eleştiri Ne İşe Yarar 93
- Romantizm Nedir? 95

• Renk.....	99
• Eugéne Delacroix.....	105
• Aşk Konuları ve Tassaert Hakkında.....	128
• Birkaç Kolonist.....	131
• İdeal ve Model Hakkında.....	143
• Rafaello Nasıl Alt Edilir?.....	148
• Birkaç Desenci.....	148
• Portre.....	156
• <i>Chic ve Poncif</i>	161
• Horace Vernet.....	162
• Eklektizm ve Kuşku.....	166
• Ary Scheffer ve Duygu Maymunları.....	168
• Birkaç Kuşkucu.....	172
• Peyzaj.....	175
• Heykel Niye Can Sıkıcıdır?.....	184
• Okullar ve İşçiler.....	189
• Modern Hayatın Kahramanlığı Hakkında.....	193
Modern Hayatın Ressamı.....	199
• Güzellik, Moda ve Mutluluk.....	199
• Hal ve Tavırlar Eskizi.....	203
• Sanatçı, Dünya İnsanı, Kalabalıkların Adamı ve Çocuk.....	205
• Modernite.....	213
• Belleği Uyarma Sanatı.....	218
• Savaş Vakayinameleri.....	221
• Şatafat ve Törensellik.....	226
• Asker.....	230
• <i>Dandy</i>	233
• Kadın.....	237
• Makyaja Övgü.....	239
• Kadınlar ve Kızlar.....	243
• Arabalar.....	249
Dizin.....	253

SUNUŞ

**Baudelaire'de Sanatın
Özerkleşmesi ve Modernizm**

ALİ ARTUN

Charles Baudelaire.

Baudelaire'de Sanatın Özerkleşmesi ve Modernizm

MODERN KENT VE SANAT

Kuşku yok ki [modernizm] Baudelaire'le başlar;
onunla, mevcut düzene ve geleneğe başkaldırı
olarak anlaşılır.

A. Hauser

Eğer bir ilk modernist göstermek gerekirse o
muhakkak ki Baudelaire'dir.

M. Berman

Kurucu Baudelaire.

P. Bourdieu

Estetik modernite ruhu ve adabının hatları
Baudelaire'le netleşti.

J. Habermas

İster hayatta, ister sanatta olsun, modernliği keşfe çıkanların pusulası ne zamandır Baudelaire. Modern kentle ve kültürle ilgili incelemelerde yer eden pek çok tema onun edebiyatında beliriyor. 'Modern mitoloji'yle haşır neşir olanla-

rın antikitesi haline gelen 19. yüzyıl Paris'ine bizi o uyandırıyor. Adeta onun imgeleriyle hatırlıyoruz.

Zamanımızda sanat tarihinin tarihine kapılanlar da Baudelaire'i didik didik ediyor. Ekonomik, toplumsal, siyasal hayatın modernleşmesiyle, sanatın modernleşmesi arasına çizgi çekerek, modernizasyon ve modernizm arasındaki gerilimi Baudelaire haber veriyor. Modernizmi edebiyatının kahramanları aracılığıyla bir özerkleşme efsanesi olarak ilk o temsil ediyor.

Baudelaire'in uçsuz bucaksız düşgücünü canlandıran, yaşadığı kentin ve kendi benliğinin mahşeri - en başta da kalabalıklar.

Kalabalıklar

Baudelaire'in gözünü açtığı modern zamanların metropolü henüz marazi olarak yayılan, başıboş bir ucube. Modern şehircilik disiplininin babası Haussmann tarafından zaptedilmesine daha yarım yüzyıl var. Baudelaire'in metropole ait dünyası, kalabalıklar ve onların biteviye devinimi. Ezelden beri belledikleri yerlerini, yurtlarını, geçmişlerini terk etmeyi göze alarak, Paris'i kuracak ilk dünya vatandaşları; kozmopolitizmin öncüleri; meçhul mesleklerin, toplumsal rollerin fedailerini. Bu kalabalıkların giderek evlerden sokaklara, gündüzlerden gecelere taşan ve modern kente kamusal karakterini kazandıran kargaşası. Sanatçının yuvası, onu mest eden, düşgücünü çoşturan bu çağdaş kaostur.

Bu kaosu en çarpıcı şekilde edebileştirenlerin başında kuşkusuz Balzac gelir. Ünlü *Paris Hayatı Sahneleri* dizisinin en gözde öyküsü, Delacroix'ya adadığı ve 1835 yılında yayımlanan "Altın Gözlü Kız"dır. Bu öykünün "Paris Fizyonomileri" faslında, Paris, kraterinden durmadan ateş ve lav kusan bir cehennemdir: "mezarlarından çıkmış cesetler...